

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis discernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

IV. De horarum canonicarum recitatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

ARTICVLVS IV.

De horarum canonicarum recitatione.

HOrarum canonicarum nomine intelliguntur publica quædam ac determinatæ preces horis diurnis nocturnisque ab ecclesiasticis personis ex sacrorum canonum decreto ecclesiæ nomine ad Deum persoluendæ, quæ etiam interdum officij diuini vel Ecclesiastici nomine significentur.

Quatuor autem præsertim de horarum canonicarum recitatione quæri solent: Primum est, quinam ad horas illas recitandas obligentur. Secundum, quomodo horæ illæ recitari debeant, vt obligationi illi satisfiat. Tertium, quibus pœnis subiaceant illi, qui recitare omittunt. Quartum denique, quæ sint causæ ab hac horarum recitatione excusantes.

QVÆSTIUNCVLA I.

Quanam persona obligentur ad recitandas horas canonicas.

HOrarum canonicarum recitandarum obligatio ex triplici capite oritur, nimirum ex susceptione Ordinis sacri, ex beneficio Ecclesiastico, & ex religioso status professione, ac proinde tria sunt genera personarum, quæ ad recitationem illam obligantur, initiati sacris ordinibus, beneficium aliquod obtinentes ac Religiosi.

Atque in primis certum est omnes & quoscunque Clericos in sacro aliquo Ordine constitutos, ad horas canonicas priuatim recitandas sub culpa mortali obligari, etiam si nullum Ecclesiasticum beneficium obtineant ita communiter Doctores ac præsertim Ang. Syl. Azor. Con-

nat.

garr. Medina, Sor. Suar. Tol. & alij apud Laym. tract. 1. de horis canonicis cap. 4. & aperte constat tum ex cap. *Dolentes* de celebratione Missarum, tum maxime ex generali totius Ecclesie praxi & consuetudine, quæ vim legis obtinere merito censetur, vt rectè obseruat Nau. cap. 7. num. 2.

Certum est præterea, omnes ac quoscunque Clericos beneficium aliquod Ecclesiasticum obtinentes, licet nullo sacro Ordine insignitos ad easdem horas canonicas recitandas similiter obligari, vt habetur ex cap. *Quia per ambitiosam* de rescript. in 6. & ex Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. in Bulla reformationis parag. *Statuimus*, quam constitutionem postea renouauit & explicauit Pius V. bullâ suâ 138. quæ refertur apud Nau. cap. 26. n. 122.

Quod verò spectat ad religiosos, quamuis quidam Doctores existiment illos ad horarum canonicarum recitationem minimè teneri, nisi, vel sacrum aliquem ordinem susceperint, vel speciali aliquo regulæ suæ statuto ad id obligentur; vera nihilominus & in praxi tenenda est contraria sententia, quæ asserit religiosos omnes, ac singulos (exceptis Nouitijs, ac Laicis conuersis) qui profitentur Religionem choro addictam, non minus quam Clericos maioribus ordinibus initiatos, sub mortali peccato ad horas canonicas recitandas obligatos esse; idque vi generalis consuetudinis, quæ in omnibus Religionibus choro addictis recepta est. Ita S. Anton. Barth. Medina, Emanuel Rodrig. Suar. Azorius, Valentia, Bellar. Less. & alij, quos citat, & sequitur Laym. cap. 4. de horis canonicis, Toletus etiam lib. 2. cap. 12. asserit non modò religiosos, sed etiam moniales professas ad easdem horas recitandas obligari; quod tamen cum duplici limitatione intelligendum videtur. Prima est, vt illæ tantum ad id obligentur, quæ religionem choro addictam professæ sunt, vnde religiosæ illæ, quæ se ad infirmorum obsequium totas deuouerunt, ab huiusmodi recitatione, vt plurimum censentur immunes. Secunda est, vt ex instituto Ordinis sui aliz preces loco canonicarum recitandæ, illis
pra-

Prescriptæ non sint; quâ ratione moniales illæ, quæ ex instituto suo ad recitandum officium paruum Beatæ Mariæ Virginis solummodo tenentur, ad maius officium persoluendum non censentur obligatæ.

QVÆSTIVNCVLA II.

Quomodo canonica hora recitari debeant.

Quatuor in recitatione horarum canonicarum præsertim obseruanda, qualitas scilicet illarum, ac integritas, & in iis recitandis aptum tempus, & modus debitus.

Quod spectat ad primum, omnes, qui ad horas canonicas obligantur, tenentur eas recitare iuxta præscriptum Breuarij Romani à Pio V. editi, & à Clemente VIII. reformati, exceptis Ecclesijs, Monasterijs & Conuentibus, quæ iam à ducentis annis ante illius editionem alio breuiario vsi fuerint, quibus permittitur, vt illud deinceps retineant; nisi maliat cum Episcopi sui & Capituli consensu, Romanum Breuiarium acceptare. Ita expressè habetur in bulla Pij V. ipsi Breuiario Romano præfixa, addit Suar. c. 2. de relig. l. 4. c. 11. n. 4. postquam dictæ Ecclesiæ Breuiarium suum cum Romano semel commutarunt, non posse deinceps hoc relicto suum antiquum recipere, eò quod Pontificiæ concessionis antiquum ritum retinendi renunciasse censentur.

Quamuis autem in publica recitatione officij, quæ fit in choro, vsus proprius cuiusque Ecclesiæ seruari debeat; & maxime deceat Clericos in priuata eiusdem officij recitatione Ecclesiæ suæ ritum sequi; multi tamen Doctores probabiliter existimant, cuius extra chorum licitum esse, posthabito Ecclesiæ suæ Breuiario, Romanum recitare. Ita Nau. Rodrig. Emmanuel Sa, Less. & alij, quos citat & sequitur Laym. cap. 5. de hor. canon.

Quòd si (vt interdum contingere potest) ex inaduentus sentia, quis officium mutet, v. g. officium de feria, pro officio

ale, neque ullam esse obligationem officium aut horam inchoatam reperendi, quæ nullam ut plurimum inter se connexionem habent, cum singuli Psalmi, imò singuli penè versiculi per se suam significationem completam retineant. Ita Peltan. Zeech. Caiet. Suar. Less. & alij, quos citat Laym. sup. cap. 5. Monet tamen Comitulus lib. 1. resp. q. 66. si interruptio quamvis iusta, diuturna tamen fuerit consultum esse repetitionem facere saltem ab initio nocturni vel psalmi si id commodè fieri possit.

Quod spectat ad tertium, in recitatione quidem publica horarum, tempus à legitima consuetudine præscriptum seruari debet: in priuata autem, etsi laudabile sit, ut singulæ horæ suis temporibus & interuallis recitentur, ad vitandum tamen peccatum mortale, sufficit ut recitentur eo interuallo quod est inter medium noctis præcedentis & sequentis; qui enim intra illud tempus horas recitauerit siue initio, siue in medio, siue in fine, satisfacit substantiæ præcepti, ut docet Tol. lib. 2. c. 13. Less. supra, & alij communiter. Quamvis autem id citra peccatum mortale fieri possit, nihilominus, qui ex culpabili negligentia tempus horis recitandis præscriptum notabiliter inuerteret, peccati venialis reatum haud dubiè incurreret, v. g. si absque vlla causa summo manè horas omnes etiam vespertinas & completorium, aut post meridiem matutinum illius diei recitaret.

Obseruat tamen Less. sup. ex consuetudine licitum esse matutinum & laudes recitare pridie, post solis occasum, ut Caiet. Nau. & alij dicunt: imò etiam ante solis occasum, post tempus Vesperarum, & Completorij, ut docet S. Tomas quod lib. 5. art. 8. vnde vbi hæc absolui solent, in Ecclesiis horâ quartâ præmeridianâ licitum erit priuatim nocturnum officium sequentis diei inchoare, cui laudes adiungi vel ab illo disiungi possunt, & in sequentem diem differri: paræ autem horæ non possunt dici pridie sed solum post mediam noctem, possunt tamen omnes vsque ad vespertas exclusiue ob aliquam honestam causam recitari manè, teste Nau. sup. imò si causa iusta.

iusta subit, etiam vesperæ adiungi possunt, vt censet idem Lessius vt satis apertè colligitur ex cap. 1. de celebrat. Missarum: est autem iusta causa si quis perspiciat se maiori cum deuotione, aut animi tranquillitate horas illas manè recitare: vel si vereatur ne in aliis temporibus occurrant occupationes, aut interpellationes quæ animum distrahant; Optimè & apositè Hugo de S. Victore dixit (vt refert Paludanus) in 4. dist. 15. q. 5. *Ante horam orare, prudentia esse, post horam, negligentia; in hora, obedientia.*

Quod denique ad 4. spectat; in Con. Lateran. sub Innocentio III. cap. Dolentes districtè præcipitur vt *Diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum studiosè ac deuotè celebraretur.*

Studiosè quoad officium oris vt Glossa interpretatur: id est, vt verba debite proferantur, vt habetur in Conc. Basiliensi sess. 21. cap. *Qualiter hora canonica: vt non in gutture, vel inter dentes seu deglutiendo, aut syncopando dictiones, vel verba sed referenter verbis distinctis, officium persoluatur.*

Quamuis autem si id ex inaduertentia aut infirmitate aliqua, seu balbutie linguæ proueniat, nullum sit peccatum: si tamen ex negligentia, aut culpabili præcipitatione, erit peccatum, veniale quidem si non sit magnus excessus; mortale verò si hæc omissio, & syncopatio syllabarum ad notabilem aliquam partem officij pertingat; quo casu recitans tenebitur, id quod indebitè prolatum est, repetere, vt docet Less. cap. 37. dub. 10.

Deuotè quoad officium cordis: quod quidem requirit vt attentè & reuerenter officium recitetur. Cum autem multiplex esse possit attentio, vel ad sola verba, vt rectè proferantur; vel ad verborum sensum, vt mente & corde percipiatur; vel ad Deum, quem vt præsentem recitans intuetur, ad eumque petitiones suas & affectus dirigit, aut circa quem occupatur, veritates aliquas aut mysteria fidei considerando, vt sic se ad eius amorem exitet: quæritur, quænam attentio necessaria sit ad hoc, vt quis hoc zarum recitandarum obligationi satisfaciat. Quidam Doctores, quos citat Less. dub. 11. docent primam atten-

tionem, quæ est ad sola verba rectè proferenda, esse sufficientem; quibus etiam subscribit Tol. lib. 2. cap. 12. Alij tamen probabilis existimant attentionem illam esse quidem necessariam, non tamen solam sufficere, nisi adsit quoque attentio ad sensum verborum, aut saltem generalis aliqua attentio ad Deum, aut ad ea quæ Dei sunt. Ita Ioan. Gerson, Major, Sor. Nau. Caiet. Suar. Less. & plures alij quos citat. Laym. c. 5. de hor. can. quibus accedit autoritas S. Doctoris in 4. dist. 15. q. 4. a. 2. q. 4. ad 2. & hæc sententia videtur magis tuta & in praxi tenenda: quis enim dixerit eum satisfacere præcepto recitandi officium diuinum, qui animo sponte & deliberatè vanis cogitationibus distracto, labijs solummodo verba illius officij protulerit: Ecclesia certè præceptum illud imponendo ministris suis, intendit vt ab illis nomine totius populi Christiani Deus laudetur, exoretur. & quomodo verò Deus laudari vel exorari poterit ab ijs, quibus ipse exprobrat: *Populus hic labijs me honorat; cor autem eorum longè est à me.* Vnde etiam supradicti Doctores & nominatim S. Thomas censent distractiones illas voluntarias, & deliberatas esse peccatum mortale, quando notabiliter durant; seu cum quis in parte aliqua notabili officij voluntariè & deliberatè distrahitur; aut quando aduertens se distractionibus implicari, eas à se non abijcit: quamuis enim in orationibus ad quas nulla est obligatio, distractio quæuis licèt voluntaria, excluso contemptu non sit nisi peccatum veniale, vt docet Caiet. Sor. Less. & alij apud Laym. sup. in ijs tamen precibus ad quas sub peccato mortali obligamur, distractio notabilis, absque peccato mortali admitti deliberatè non potest.

Neque dicas, Ecclesiam iudicare non posse de internis actibus, ergo nec illos præcipere: quia, vt rectè docet Less. sup. Ecclesia potest præcipere actus interno s quando necessarij sunt, vt actus externi ab ea imperati sint actus virtutis; alias Ecclesie præceptis posset satisfacere per meram hypocrisim & simulationem; quod, quàm absurdum sit, nemo non videt. R.

Ex his patet, ad debitam attentionem in recitando officio requiri, ut verba officij debite proferantur, animo orandi & laudandi Deum, nec interim quidquam profanum sponte voluatur animo: sponte inquam: qui enim inuitus distraheretur, non peccaret; & in eius oratione semper reperiretur attentio, si non actualis: saltem virtualis, ratione primi propositi quod habuit inchoando officium & hæc virtualis attentio, sicut in aliis actibus virtutis, sic etiam in oratione sufficit.

Porro ad attentionem illam debitam non minimum confert reverentia, tum interior quam excitat fides, tum exterior quæ ex illa interiori procedit, consistitque in electione prudenti temporis, loci, & externæ compositionis idoneæ ad orandum: quamvis enim exteriores illa circumstantiæ ex libera cuiusque electione pendent, tamen maxime decet ut is religionis actus cum tali gestu & habitu corporis fiat, quo debitum nostræ erga diuinam Majestatem submissionis affectum protestemur; neque vllus est qui se non fateatur peccasse, si minus modeste & reuerenter officium illud persoluerit.

Est autem præsertim cauendum, ne dum quis horas recitat, aliquas actiones simul exerceat, quæ cum oratione censentur omnino incompatibiles, quale est, scribere, fieri enim non potest teste ipsa experientia, ut quis simul & orationi & scriptioni attendat, imò tunc ab aliis quibuscumque actionibus exterioribus aliquo modo incompatilibus abstinere constantissimum est, quæ vel attentionem minuere vel reuerentiæ debitæ minus congruere censentur.

QVÆSTIVNCVLA III.

Quibus pœnis subiaceant ij, qui horas canonicas recitare omittunt.

Certum est ex communi Doctorum consensu, obligationem ad horas canonicas, recitandas, grauem esse.

D d 3

587

esse, & sub peccato mortali ex suo genere, cum sit ex virtute religionis, & in beneficiarijs etiam ex virtute iustitiae. Ita S. Anton. Med. Suar. & alij apud Laym. c. 4. de hor. Requiritur tamen ommissio materiae notabilis, cuiusmodi est integrum vnus diei officium, vel integra aliqua hora, imò Nau. c. 7. de orat. n. 6. existimat, omissionem tertiae partis vnus paruae horae v. g. vnus Psalmi cum hymno esse peccatum mortale; quod tamen Lessio, cap. 34. dub. 9. nimis durum videtur.

Iam praeter peccati mortalis reatum, quem incurrit is qui totum vnus diei officium, vel aliquam notabilem illius partem recitare omittit, Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. speciali constitutione (quae postmodum à Pio V. renouata fuit & explicata, vt supra initio huius articuli dictum est) decreuit, vt quiuis beneficiarius, qui elapsis sex mensibus à consecutione beneficij, sine legitimo impedimento officium diuinum recitare omiserit, pro tempore illius omissionis teneatur ad fructuum restitutionem.

Ex qua quidem constitutione colligitur, eum qui primis sex mensibus post adeptam beneficij possessionem officium non recitauerit, peccare quidem grauiter, non tamen ad restitutionem teneri, vi illius constitutionis; quòd si post illos sex menses elapsos adhuc omiserit, tunc ad faciendam restitutionem obligabitur, pro rata illius omissionis; vnde qui per vnum diem officium omisit, tenetur illius diei fructus restituere: qui matutinum tantum omiserit, dimidiam partem, & sic seruata proportione de alijs, quae quidem restitutio facienda est fabricae, vel pauperibus, siue illius loci, vbi beneficium situm est, vel alterius.

Quamuis autem Concilium omnes fructus restituendos esse decreuerit; recte tamen Sor. Med. Henri. Tel. Less. & alij apud Laym. c. 5. de Hor. can. docent, hoc illius decretum intelligi posse cum tali moderamine, vt beneficiarij qui praeter horarum recitationem alia quoque habent annexa onera, eam solummodo fructuum partem

partem restituant, quæ iudicio viri prudentis Horarum
 Canoniarum recitationi seruata debita proportione
 respondere censetur: qua ratione e. g. Toletus existimat
 Curatum teneri ad restituendam tertiam partem fru-
 ctuum, Medina quartam sufficere dicit, Henriq. &
 Emmanuel Sâ quintam: Laymannus omnium optime
 censet considerandam esse tum quantitatem onerum, &
 officiorum quæ beneficiarius siue Curatus siue quilibet
 alius præter horarium pensum præstare tenetur, & re ipsa
 præstat: quæ quidem officia interdum tam multa & gra-
 uia sunt vt viri prudentis arbitrio sextuplo imò inter-
 dum decuplo superent Officium Horarum Canonica-
 rum: cum etiam quantitatem reddituum; fieri enim po-
 test vt redditus illi interdum vix æquent iustum vitæ sti-
 pendium, quod beneficiario ob aliorum munerum præ-
 stationem naturali iure deberetur: quibus omnibus per-
 pensis maiori cum æquitate determinari potest, quæ re-
 stitutio ob supradictam horarum omissionem iniungenda
 sit.

QVÆSTIVNCVLA IV.

*Quanam causa ab Horarum Canonica-
 rum recitatione excuset.*

Prima est grauis infirmitas, quæ talis est vt sine mag-
 na difficultate aut corporis periculo Horarum preces
 recitari posse non videantur: neque enim Ecclesia
 in eiusmodi casu obligare intendit, vt sumitur ex c. *Cleri-
 cus victum* dist. 91. & docent Azor, Suar. Tol. & alij apud
 Laym. c. 6. de Hor. Can. In dubio autem an talis sit in-
 firmitas quæ excuset, iudicio confessarij, vel medici, aut
 alterius pij & prudentis viri standum est.

Secunda est grauis & repentina occupatio, quæ sine
 scandalo vel notabili detrimento proprio vel alieno o-
 mitteri aut differri nequit, cum qua tamen Officij diuini
 recitatio moraliter loquendo consistere non potest, &c.

g. si populi tumultus subito exortus sedandus si; confessiones infirmorum excipiendæ, quæ non nisi cum notabili periculo illorum differri possint: si tamen recitatio illa intra eundem diem naturalem absque maxima difficultate anteponi vel postponi possit, id fieri debet, ita citati auctores apud eundem Laymannum supra.

Tertia est recitandi impotentia; v. g. si quis iter faciens in terris infidelium amittat Breuiarium, nec aliud reperire possit, haud dubiè excusabitur cum ad impossibile nemo teneatur.

Quæres utrum; qui ob causas suprâdictas integram dici Officium recitare non potest, teneatur saltem illius partem aliquam recitare si possit. Nau. Azor, Rodrig. & alij apud Laym. existimant, si quis maiorem saltem, vel præcipuam officij partem v. g. Matutinum cum Laudibus recitare possit, obligandum esse; non item si partem solum minorem vel minùs præcipuam, v. g. paruas Horas, vel etiam Vesperas: quod quamuis probabiliter dici possit, probabilior tamen videtur & In praxi tenenda sententia Suaris iib. 4. de Horis Canon. cap. 28. num. 27. & Laymanni sup. qui censet eum qui commodè potest integram aliquam Officij Ecclesiastici Horam recitare, teneri ad illam recidandam: quod si dubitet num possit vnâ horam integram recitare, certus sit autem se non posse omnes, præsumere potest se omnino excusatum: in his enim casibus leges Ecclesiæ non obligant cum tanto vigore, vt materiam anxietatis, & scrupulorum pariant.

Quarta denique causa excusans à recitatione Horarum, est quando beneficiarius nondum sacris Ordinibus initiatus nullos vel adeò tenues fructus è beneficio percipit, vt æstimabilem aliquam partem sustentationis non præbeant, quintam v. g. aut sextam. Ita Sod. Aragonius, Less. & alij quos citat & sequitur Laym. c. 5. de benef. Quod intelligendum est dummodo non stet per beneficiarium illum quo minùs beneficij sui fructus percipiat, neq; illos aliquando percepturus sit, vt fufius explicat idem Laym. l. 2. c. 34. dub. 31. Rectè tamen monet

Lessius

Lessius eos qui tenues redditus à beneficiis recipiunt, quamuis ad quotidianam Horarum recitationem non obligentur, obligari tamen ad Horas illas aliquoties per annum recitandas, aut saltem ad aliquas alias preces, v. g. ad recitandum Officium paruum Beatæ Virginis, singulis diebus Dominicis aut festiuis: quod iudicio pij & prudentis confessorij determinari debet.

ARTICVLVS V.

Explicantur reliqua iuxta Canonicas sanctiones ad Clericalis vitæ disciplinam spectantia.

Consilium Tridentinum sess. 22. c. 1. de refor. totius disciplinæ Ecclesiasticæ summam paucis complecti volens hoc de cretum scitu & obseruatu dignissimum condidit: quod integrum hic exscripsimus. Nihil est, inquit, quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita, & exemplum, qui se diuino ministerio dedicauerunt. Cùm enim à rebus sæculi in altiore sublimi locum conspiciantur, in eos, tanquam in speculum, reliqui oculos conijciunt ex ipsius sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil, nisi graue, moderatum ac religione plenum præferant: leuia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cùm igitur, quo maiore in Ecclesia Dei & utilitate, & ornamento hæc sunt, ita etiam diligentius sine obseruanda; statuit sancta Synodus, ut, quæ aliàs à summis Pontificibus, & à sacris conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinæ, retinenda, ac simul de luxu, comestationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscunque criminibus, nec non de

De 5

facto